ŞIRNAK T TİPİ KAPALI CEZA VE İNFAZ KURUMU'NDA

MAHPUSLAR İLE YAPILAN GÖRÜŞMEYE İLİŞKİN RAPOR

A. GİRİŞ

Şırnak T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumunda bulunan birçok mahpus ve mahpus yakınları/aileleri, hapishanede süregelen hak ihlalleriyle kötü yaşam koşullarına ilişkin aşağıda imzası bulunan kurumlara yazılı ve sözlü başvuruda bulunmuşlardır.

Ailelerin ve mahpusların hak ihlalleri olduğu yönündeki iddiaları içerir başvuruları ve talepleri üzerine Şırnak T Tipi Kapalı Ceza ve İnfaz Kurumu'na Şırnak Barosu İnsan Hakları ve Ceza Evi İzleme Komisyonu, İnsan Hakları Derneği Şırnak Şubesi ve Özgürlük İçin Hukukçular Derneği Şırnak Temsilciliği üyelerince 15/10/2021 tarihinde ziyaret gerçekleştirilmiştir.

B. AMAÇ

Bu çalışma ile Şırnak T Tipi Ceza ve İnfaz Kurumunda devam eden hak ihlallerine ilişkin gerekli tespitlerin yapılması, raporlaştırılması ve neticesinde gereken hukuki başvuruların yapılması amaçlanmıştır.

C. YÖNTEM

Bu rapor temel olarak, Ceza Evi İzleme Komisyonu, İHD Şırnak Şubesi ve ÖHD Şırnak temsilciliği üyesi avukatlar tarafından hapishanede gerçekleştirilen ziyaretlere dayanmaktadır. Ziyaret dışında mahpusların aileleri ile yapılan telefon görüşmeleri, ailelerin yaptıkları başvurular, mahpusların avukatlarına gönderdikleri mektup ve fakslardan edinilen bilgilerden yararlanılmıştır.

D. GERÇEKLEŞTİRİLEN GÖRÜŞMELER

I. Mahpuslarla Görüşme

A-17 odasında bulunan 1. mahpus ile yapılan görüşmede;

- Koğuş kapasitesinin çok üzerinde bir sayıda tutulduklarını, su sorunu yaşadıklarını, temiz ve içilebilir suya erişemediklerini, musluk suyunun kısa sürelerle verildiğini, bunun da ihtiyaçlarını gidermek için yeterli olmadığını, haftada sadece iki gün ve yirmişer dakikalık süre ile sıcak su verildiğini, bu kısıtlı süre nedeniyle mahpusların pandemi koşullarında banyo dahi yapamadıklarını,

- Hapishaneye geldiği tarihten bu yana aynı nevresim takımını kullandığını, hapishane tarafından kendilerine nevresim verilmediğini, kantinde satılanların da çok pahalı ve kalitesiz ürünler olmasından kaynaklı alamadığını, dışarıdan getirilmesine de izin verilmediğini,

- Yemeklerin yenilebilecek durumda olmadığını bu nedenlerle, kantindeki pahalı ürünleri tüketmek zorunda kaldıklarını ifade etmiştir.

C-18 odasında bulunan 2. Mahpus ile yapılan görüşmede;

-Bulunduğu koğuşta 20 kişi olduğunu,

-Haftada sadece 2 gün sıcak su verildiğini, 40-45 dakika arasında değişen süreler ile sıcak su verilse de, ilk 20 dakikadan sonra suyun sıcaklığının düştüğünü, uygulamada 45 dakika sıcak su verildiği söylense de haftada 2 gün 20'şer dakika ile koğuşa su verildiğini,

-Soğuk suyun ise her gün 07:00-09:00, 12:00-13:00 ve 17:00-18:00 saatleri arasında aktığını,

-Hafta sonlarında sağlık hizmeti verilmediğini, sağlıkla ile ilgili bir problem olduğunda doktora ulaşmalarının hapishane personeline hasta olduklarını ikna etmelerine kaldığını, çoğunlukla hapishane personelini ikna edemediklerinden dolayı muayene olamadıklarını,

-Hiç nevresim verilmediğini, evden de istemelerine izin verilmediği ve kantinde bulunanların da çok pahalı ve kalitesiz olduğunu,

-Pandemi gerekçe gösterilerek açık görüş haklarının engellendiğini,

-Pandemi öncesi PC ve saz kursları, tiyatro atölyesi ile kişisel gelişime yönelik seminerler verildiğini ancak pandemiden sonra bunların hiçbirinin yapılmadığı, sadece hafta bir 40 dakika spora çıkma aktivitelerinin olduğunu belirtmiştir.

C-18 odasında bulunan 3. mahpus ile yapılan görüşmede;

-Çok ciddi sağlık sorunu olmadığı sürece sağlık hizmetinin ya hiç verilmediği ya da aylar sonra verildiğini, bu durumda da çok geç muayene yapıldığından hastalıklarının daha da ilerlemiş olduğunu,

-Kantindeki ürünlerin hepsinin piyasadaki değerinden çok daha pahalıya satıldığını ve fiyatların sürekli arttırıldığını,

- Verilen yemeklerin hijyenik olmadığı ve sürekli benzer yemeklerin verildiğini ifade etmiştir.

A-17 Koğuşunda bulunan 4. mahpus ile yapılan görüşmede;

-Koğuşta 18 kişinin bulunduğunu,

-Haftada sadece 2 gün, günde 1 saat olmak üzere sıcak su verildiğini, koğuşta 18 kişi bulunduğundan bu sürelerin ihtiyaçlarını gidermeye yeterli olmadığını,

-Soğuk suyun ise günde 3 defa olmak üzere sabah, öğlen ve akşam olmak üzere 45'er dakika verildiğini,

-Pandemi koşullarına rağmen nevresim ve temizlik ürünlerinin hiç verilmediğini, kendi bütçeleri ile aldıkları temizlik ürünlerine su katıldığı ve sebeplerle niteliklerini yitirdiğini ifade etmiş,

- Cezaevi yemeklerinin hijyenik olmayıp yeteri kadar pişirilmediğinden yemekleri yemeden döktüklerini, cezaevi yemeklerinin yenilmemesinden dolayı kantinden alınan ürünlerle beslendiklerini ancak kantinde de istedikleri her ürünün ve özellikle sebze, meyve ve yumurtanın bulunmadığını, bulunan ürünlerin de piyasanın çok üzerinde fiyatlarda satıldığını ifade etmiştir.

A-15 koğuşunda bulunan 5. mahpus ile yapılan görüşmede;

- Yemeklerin hiç yenilmediğini, sürekli makarna ve patates yemeği verildiğini, iyi pişirilmediğinden ve hijyenik olmamasından kaynaklı gelen yemekleri yemeden döktüklerini,

- Koğuş 10 kişilik olmasına rağmen koğuşta 23 kişi kaldıklarını, yatakların yetersiz olmasından kaynaklı 7 kişinin yere serilen yataklar üzerinde yattıklarını, yatakların da çok eski olduğu ve kullanılmaya uygun olmadıklarını bu sebeple koğuşta bulunan mahpusların büyük bir kısmında bel fıtığı ve sırt ağrılarının oluştuğunu,

- Hapishane yönetimine vermiş oldukları dilekçelere cevap verilmediğini veya çok geç verildiğini,

- Revire çıkma taleplerinin karşılıksız bırakıldığını, sadece ayda bir defa revire çıkma hakkı tanındığını ancak bu süreler dışında yaşadıkları sağlık problemlerine karşı yönetimin duyarsız kaldığını ve revire götürülmediklerini,

- Günde 3 defa 45'er dakika sürelerle koğuşa su verildiğini, ancak bu sürelerle verilen suyun 23 kişinin ihtiyaçlarını karşılaması için yetersiz kaldığını,

-Sıcak suyun ise haftada iki gün 45 dakika ile 60 dakika arasında verildiğini, bu sürede herkesin banyo yapması ve çamaşırlarını yıkayabilmesi için yeterli olmadığını, bu nedenle koğuşta 12 kişi ve 13 kişiden oluşan iki grup oluşturduklarını ve vardiya sistemi ile her hafta bir grubun banyo yapabildiğini buna rağmen sürenin yeterli olmadığı ve her hafta birkaç kişinin banyo yapmadan suların kesildiğini,

-Hapishane tarafından kendilerine herhangi bir temizlik ürününün verilmediğini, nevresimlerin verilmediğini ancak tahliye olan arkadaşlarından kalan ürünleri kullanabildiklerini,

- Kendi bütçeleri ile aldıkları temizlik ürünlerinin de belirli bir ölçekte verildiğini,

- Battaniyelerin çok eski ve kirli olduğunu, yıkanmadığını ve soğuk geçen kış mevsimi için yeterli olmadığını, ailelerinden talep etmelerine rağmen dışarıdan gelen battaniyelerin kabul edilmediğini ifade etmiştir.

H.M isimli 6. mahpus ile yapılan görüşmede;

- Su sıkıntısının artık katlanılabilinecek durumda olmadığını, kullanılan suyun kuyu suyu olması sebebiyle vücudunun çeşitli bölgelerinde yaraların oluştuğu, kendisine uyuz tanısı konulmuş olmasına rağmen şartlarında herhangi bir iyileştirme olmadığını,

- Yemeklerin çok kötü olduğunu, iyi pişirilmediğini ve hijyenik olmadığını, bu sebeple yemeden döktüklerini, kantindeki ürünlerle beslendiklerini, işlemiş oldukları suç karşısında cezalarını çektiklerini ancak hayatlarının ve sağlıklarının bu kadar ucuz olmaması gerektiği, insani bir muamele görmeye hakları olduğunu ve bu ağır şartların bir an önce insanileştirilmesi için tüm kurumların gereken özeni göstermesi gerektiğini,

-Koğuşta 18 kişi kaldıklarını ve yer darlığı nedeniyle 2 kişinin yerde yattığını,

-Temizlik ürünlerinin cezaevi tarafından verilmediğini, mahpusların kendi imkanları ile aldıklarını ancak kendileri almış olmasına rağmen alınan ürünlerin yarısının döküldüğü ve su eklendiğini, bu nedenle alınan çamaşır suyu gibi ürünlerin eklenen su nedeniyle etkililiğini kaybettiğini ifade etmiştir.

D-5 koğuşunda bulunan 7. mahpus ile yapılan görüşmede;

- Yemeklerin kötü olması sebebiyle yenilmediğini, kantinde ürün çeşitliliğinin olmadığını, var olan ürünlerin de piyasanın çok üzerinde fiyatlarla satıldığını,

- Su kesintilerinin çok sık olduğunu, çeşme suyunu içmek için kullanamadıklarını ve kantinden yüksek fiyata içme suyu aldıklarını,

- Haftada sadece iki gün ve yirmişer dakika süre ile sıcak su verildiğini, banyo yapmak ve çamaşır yıkamak için sıcak suya erişemediklerini ifade etmiştir.

B-16 Odasında Görüşülen 8. Mahpus ile yapılan görüşmede;

- Su sıkıntıları olduğunu ve bir an önce su sorunun çözülmesi gerektiğini,

- Yemeklerin çok kötü olduğunu, genellikle makarna ve patates verildiğini, verilen yemeklerin de temiz ve pişirilmiş olmadığını,

- Revir ve doktor sıkıntıları olduğunu, revirde yeteri kadar kendileri ile ilgilenilmediği, ivedi bir durum olduğunda hastaneye sevklerinin yapılamadığını,

- Nevresimler eski ve naylon olduğundan kullanılamaz durumda olduğunu,

- Battaniyelerin ise çok kirli ve kullanılmayacak durumda olduğunu, sıcak su ve temizlik ürünlerin yokluğundan yıkama imkanlarının olmadığını, kış mevsimi başlamadan temiz ve kullanılabilir battaniye ihtiyaçlarının giderilmesi gerektiğini ifade etmiştir.

B.B isimli 9. mahpus ile yapılan görüşmede;

-Genel anlamda yemeklerin sıkıntılı olduğunu, yenilemeyecek durumda olduğunu,

-Diş hekimi olmadığından diş ile ilgili yaşadıkları sağlık problemlerinde muayene olma ve tedavi görme imkanlarından yoksun kaldıklarını, 5 aydır diş ağrısı yaşadığını ancak henüz sağlıklı bir muayene ile tedavi olamadığını ifade etmiştir.

A.A isimli 10. mahpus ile yapılan görüşmede;

- Yerlerin çok dar olduğunu, 10 kişilik koğuşta 16 kişi kaldıklarını,

- Sıcak su probleminin bir türlü çözüme kavuşturulamadığını ve bu nedenle büyük bir mağduriyet yaşadıklarını,

- Yemeklerin ise çok kötü olduğunu, kendi bütçeleri ile kantinden satın aldıkları ürünlerden kendi imkanları ölçüsünde yemek ihtiyaçlarını giderdiklerini,

-Kurum doktoru olmadığından revire çıkamadıklarını, hastane sevklerinin ise çok geç tarihlerde gerçekleşmesi, sevklerde ayakkabı yerine terlik giyilmesinin dayatılması, ters kelepçe takılması ve muayene esnasında kelepçelerin çıkarılmaması, hastaneye sevki yapılan mahpusun uzun sürelerle karantina koğuşunda bekletilmesi sebebiyle acil durumlar dışında mahpusların hastaneye gitmeyi istemediklerini,

-Kış mevsiminin çok sert geçmesinden kaynaklı yatak, battaniye ihtiyaçlarının bir an önce çözüme kavuşturulması gerektiğini,

-Kalorifer peteklerinin bakım ve onarımının yapılması gerektiği önceki kış mevsiminde peteklerin ısınmamasından kaynaklı çok zorluk çektiklerini ifade etmiştir.

B-8 koğuşunda 11.mahpus ile yapılan görüşmede;

-10 kişilik koğuşta 21 kişi kaldıklarını,

-Su ve yemek konusunda çok ciddi sıkıntılar yaşadıklarını,

-Yönetim tarafından mahpusların dilekçelerine cevap verilmediğini,

-Görüşlerde mahpus ve yakınlarına zorluklar çıkarıldığını ve keyfi uygulamaların olduğunu,

-Koğuş değişikliği taleplerinin reddedildiğini,

-Kantin fiyatlarının çok fahiş olduğunu ve ortada bir rant paylaşımı olduğunu, piyasada 20 TL olan bir nevresimin kantinde 75 TL olduğunu, 15 TL olan su kovasının kantinde 38 TL olduğu ve son olarak bir permatik fiyatının kantinde 7 TL olduğunu ifade etmiştir.

E. TESPİT VE GÖZLEMLER

Şırnak T Tipi Açık ve Kapalı Hapishanesi 2014 yılında açılmıştır. Şırnak T Tipi Açık ve Kapalı Ceza İnfaz Kurumu resmi internet sayfasında 10 kişilik, 3 kişilik ve 1 kişilik odalar olmak üzere 3 tip oda olduğunu ve cezaevinin kapasitesinin; kapalı cezaevinde 1000 kişi, açık cezaevinde de 150kişi olmak üzere toplam 1150 kişilik kapasiteye sahip olduğu belirtilmiş olmasına 10 kişilik koğuşlarda 16 ile 23 kişi kaldığı tarafımızca yapılan görüşmelerden tespit edilmiştir. Hapishane yönetimi tarafından bugünkü mevcut kapasiteye ilişkin tarafımıza net bir bilgi verilmemekle birlikte mahpuslar ile yapılan görüşmelerden de tespit ettiğimiz üzere, hapishane kapasitesinin çok üzerinde mahpus olduğu, 10 kişilik koğuşlarda en az 16 kişi olmak üzere 16 ile 23 arasında değişen sayılarda mahpus bulunduğu, mahpusların büyük bir kısmının yere kurulan yataklarda yattığı tarafımızca yapılan görüşmeler ile tespit edilmiştir.

Kuruluşundan itibaren var olan su problemi, aradan geçen 7 yıllık zamana rağmen henüz çözülememiştir. Koğuşların tamamına günde 3 defa olmak üzere 20 ile 45 dakika arasında değişen sürelerle soğuk su verilmekte, hafta 2 gün ise 30dk ile 60dk arasında değişen sürelerle de sıcak su verilmektedir. Koğuşlardaki mahpus mevcudu göz önünde bulundurulduğunda söz konusu süreler ile mahpusların ihtiyaçlarını giderebilmesi ve özellikle banyo yapma imkanlarının olmayacağı açıktır. 23 kişilik koğuşta banyo için koğuş içinde iki grup oluşturulduğu ve 12 kişilik bir grubun bir hafta, ikinci 13 kişilik grubun ise devam eden haftada banyo yaptıkları tarafımıza bildirilmiştir.

***Ziyaret edilen mahpuslardan alınan beyanlar ve ziyaret esnasında tarafımızca yapılan gözlemler neticesinde yaşanan hak ihlalleri ve tespitlerimiz aşağıda izah edilmiştir*.**

En temel ihtiyaçlardan olan su ihtiyacının uzun süredir çözümlenememesi temiz suya erişim hakkının ve sağlık hakkının ihlali boyutuna vardırılmıştır. Mahpusların kişisel temizlikleri ve COVİD-19 pandemi koşullarında genel sağlıklarının korunabilmesi için acilen temizlik malzemesine erişimleri sağlanmalı ve öncelikli olarak içme suyu ile sıcak su sorununun çözülmesi gerekmektedir.

Yemeklerin temiz ve yenilebilir olmadığı ayrıca sürekli aynı yemeklerin verildiği ve yemeklerin iyi pişirilmediği konusunda ciddi şikayetler olmuş, bunun yanı sıra kantindeki ürünlerin pahalılığı da ciddi bir şikâyet konusu olmuştur. Yemek ve kantin fiyatlarının denetimi açısından ilgili kurumların bir an önce harekete geçmesi elzemdir.

COVİD-19 salgınına karşı yeterli tedbir alınmadığı, mahpusların gerekli temizlik malzemelerine erişim imkanlarının sağlanmadığı, kendi bütçeleri ile kantinden almış oldukları temizlik ürünlerine ise cezaevi personeli tarafından su katıldığı ve idarece mahpuslara temiz çarşaf (nevresim) verilmediği, yatakların kullanılamaz durumda olduğu ve buna bağlı nedenlerle mahpusların büyük bir kısmında bel ve sırt ağrılarının ortaya çıktığı yapılan görüşmelerden anlaşılmıştır.

Revire ve sağlığa erişim konusunda yoğun şikayetler olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca revire çıkma, gecikmeli çıkarılma, muayene ve hastaneye götürülme gibi konularda ciddi sıkıntılar mevcuttur.

Hastane sevklerinde mahpuslara terlikle hastaneye gitmelerin dayatıldığını, muayene esnasında kelepçelerin sökülmediği, hastane dönüşünde uzun ve belirsiz sürelerle karantina koğuşunda bekletildikleri, bu durumun da hastaneye gitme konusunda mahpuslar üzerinde caydırıcı bir etki yarattığı gözlemlenmiştir. Mahpusların karantina hücrelerinde kalmak istemedikleri için acil olmadıkça hastaneye gitmek istemedikleri de ayrıca tarafımıza aktarılmıştır.

Hapishanede bulunan karantina koğuşları iyileştirilmeli ve mahpusların tedavi hakları önündeki engeller kaldırılmalıdır.

Sağlık hakkına erişimde ve tedavi süreçlerinde yaşanan aksaklıklar karşısında ilgili kurumların, ulusal ve uluslararası mevzuattan kaynaklanan yükümlülüklerini usulüne uygun şekilde yerine getirmesi gerekmektedir.

Mahpus ziyaretine gelen mahpus yakınlarına çıplak arama dayatıldığı, özellikle cezaevi ikinci müdürü olan kadın müdirenin kadın mahpuslara ve kadın ziyaretçilere çıplak aramayı dayattığı tarafımıza bildirilmiştir. Kadın mahpuslara ve ziyarete gelen mahpus yakınlarına karşı gerçekleştiği ifade edilen "çıplak arama" iddialarına ciddiyetle yaklaşıyoruz. İnsan onuruna aykırı olan çıplak arama uygulamasına karşı biz hukuk ve insan hakları örgütleri olarak sistematik ve cezalandırma amaçlı 'çıplak arama' uygulamasını hiçbir şekilde kabul etmiyor, bu uygulamayı işkence olarak tanımlıyoruz. Bu iddiaya ilişkin olarak, kamera kayıtlarının alınmasını, tüm delillerin etkin ve şeffaf bir şekilde bizzat savcılık eliyle toplatılmasını ve devamında sorumlular hakkında etkin bir soruşturma yürütülmesini talep ediyoruz.

Yazılan dilekçelerin işleme konulmadığı ve cevap verilmediği, dilekçelerin akıbetleri hakkında habersiz kaldıkları tarafımıza bildirişmiştir. Bu durum, dilekçe hakkının ve hak arama özgürlüğünün ihlali mahiyetindedir.

Şırnak T Tipi Hapishanesi'nde tespit etmiş olduğumuz hak ihlallerine son verilmeli, mahpusların ulusal ve uluslararası mevzuat gereğince insan onuruna yaraşır, hukuksal güvenlik ve belirlilik içinde asgari infaz koşulları sağlanmalıdır. Mahpusların sağlık, yaşam ve insan onuruna yaraşır infaz koşullarının sağlanması amacıyla sürecin takipçisi olacağımızı kamuoyuna bildiririz.

ŞIRNAK BAROSU CEZAEVİ İZLEME KOMİSYONU

İNSAN HAKALARI DERNEĞİ ŞIRNAK ŞUBESİ

ÖZGÜRLÜK İÇİN HUKUKÇULAR DERNEĞİ ŞIRNAK TEMSİLCİLİĞİ